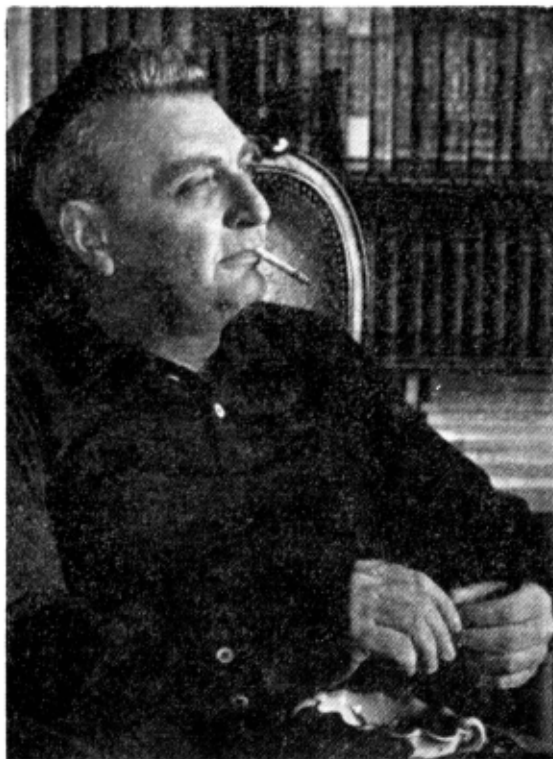

Aurel Baranga

Teatru politic

Teatrul românesc a fost de la începuturile lui eroice un teatru politic, de o încărcătură morală evidentă. Stau mărturie Cântecele comice ale lui Alecsandri. Deși clădite pe schema unor modele frivole și lipsite de glorie, geniul bardului de la Mircești a funcționat, și în domeniul teatrului, cu o siguranță derutantă. Dramaturgul n-a folosit decît schelăria factologică a modelelor sale. Caracterele, pitorescul atmosferei, autenticitatea limbajului, dar, mai ales, direcția de atac a aparent nevinovatei sale comedii de început, fac din variatele „Chirițe” o dramaturgie de o profundă originalitate, purtătoare a unui mesaj politic și moral percutant.

Explozia, la numai cîteva decenii distanță de începuturile emoționante ale teatrului alecsandrin, apariția fabuloasă, în fața căreia nu voi osteni să mă smeresc, a teatrului lui I. L. Caragiale, echivalează cu un adevărat manifest artistic, de o asemenea forță emoțională, încît reușește să dea peste decenii

răspunsul la întrebarea necentenit ridicată de exegeții teatrului contemporan: „cum trebuie să fie un adevărat teatru politic?” — „Să încite, să zguduie conștiințele, să propună noi idealuri umane”. Atît întrebarea cît și răspunsul îi aparțin lui Bertolt Brecht.

Pe temelia unei asemenea moșteniri, era firesc ca teatrul scris între cele două războaie mondiale să solicite inspirații analoge, și luări de poziție nedezmînjit politice, de o francă și bărbătească afirmare a unor superioare idealuri umaniste. Dramaturgia ilustrului nostru contemporan Victor Eftimiș, piesele veșnic neliniștitului, adînc zbuțumăturii Camil Petrescu, — și ne gîndim, în primul rînd, la Jocul ieielor sau la Danton —, întreg scrisul dramatic ce poartă semnături ce ne vor impune o mereu înprospătată stimă ca Mihail Sorbul, George-Mihail Zamfirescu, Victor Ion Popa, Tudor Mușatescu, Mihail Sebastian, Alexandru Kirițescu, sau Mircea Ștefănescu toată strădania lor mult nobilă

poartă amprenta unei lucidități combatante în serviciul celor mai cutezătoare idei și idealuri ale umanității. E un semn de mândrie, pe care va trebui să-l valorificăm înfiniț mai bine în viitor. fapțul că într-o vreme cînd în alte culturi ale lumii, de o mai traînîcă tradiție și experiență, multe drapele au căzut zdrențuite la pămînt, aici, la noi, cele mai prestigioase condeie au rămas la datoria lor, slujînd înaltele comandamente morale ale OMULUI și speranțele lui cele mai sfinte.

Preluînd o ștafetă, de o asemenea grea răspundere, era în firea lucrurilor ca dramaturgia contemporană românească să fie, sau să-și propună să devină, o literatură nemîjlocît ancorată în actualitate, de o declarată poziție partizană în slujba idealurilor socialiste. Fără îndoială, e prematur să schițezi proiecte de istorie literară, atunci cînd această istoric, reflex al istoriei politice și sociale, se află în plină desfășurare. Dar fie și așa, luîndu-ne riscurile unor scrutări de o explicabilă aproximație, putem afirma că dramaturgia românească scrisă în ultimele trei decenii, cu toate meritele și scăderile ei, și-a făcut datoria. Nu implic în judecată o apreciere de ordin axiologic, vreau doar să consemnez că de numele lui Mihail Davidoglu, Lucia Demetrius, Sidonia Drăgușanu, Horia Lovinescu, Eugen Barbu, Paul Everac, Alexandru Mirodan,

Al. Popescu, Al. Voitin, Ștefan Berciu sau de al celor, veniți mai de curînd, dar cu aceleași entuziasme și devoțiuni, ca D. R. Popescu, Ion Omescu, Gheorghe Vlad, Ilic Păunescu, Sergiu Fărcășan, Ion Băieșu sau Paul Anghel se leagă eforturile creării unei literaturi dramatice originale, contemporană în înțelesul profund al termenului : adică al epocii și numai al ei, al idealurilor socialiste, și exclusiv al acestor idealuri, o literatură menită nu doar să illustreze o vreme de adînci seisme morale, de înălțătoare propensiuni spre noi universuri etice, dar să forjeze un instrument eficient în stare să ajute la formarea unor psihologii omenesti inedite, înfiniț superioare celor anterioare, și, prin acest fapt, să constituie un factor de eliberare a lumii de vechile și apăsătoarele ei servituți.

Caratul unei literaturi poate fi judecat după valoarea operelor studiate separat în spirit specialist, dar mai poate fi înțeles și din perspectiva pe care o creează eforturile îngemănate într-o unică și indestructibilă unitate, a orientării și a aspirațiilor spre mai bine, mai frumos, mai înalt, mai deplin, ale tuturor.

În această a doua ipoteză, singura ce poate fi luată sub lupa judecării critice la ora de față, dramaturgia originală contemporană românească poate fi mulțumită : se află la postul ei de comandă.